Wij Göstaf Adolph, medh Gudz Nåde, Swerigis, Göthis, och Wendis vthkorade Konung ...

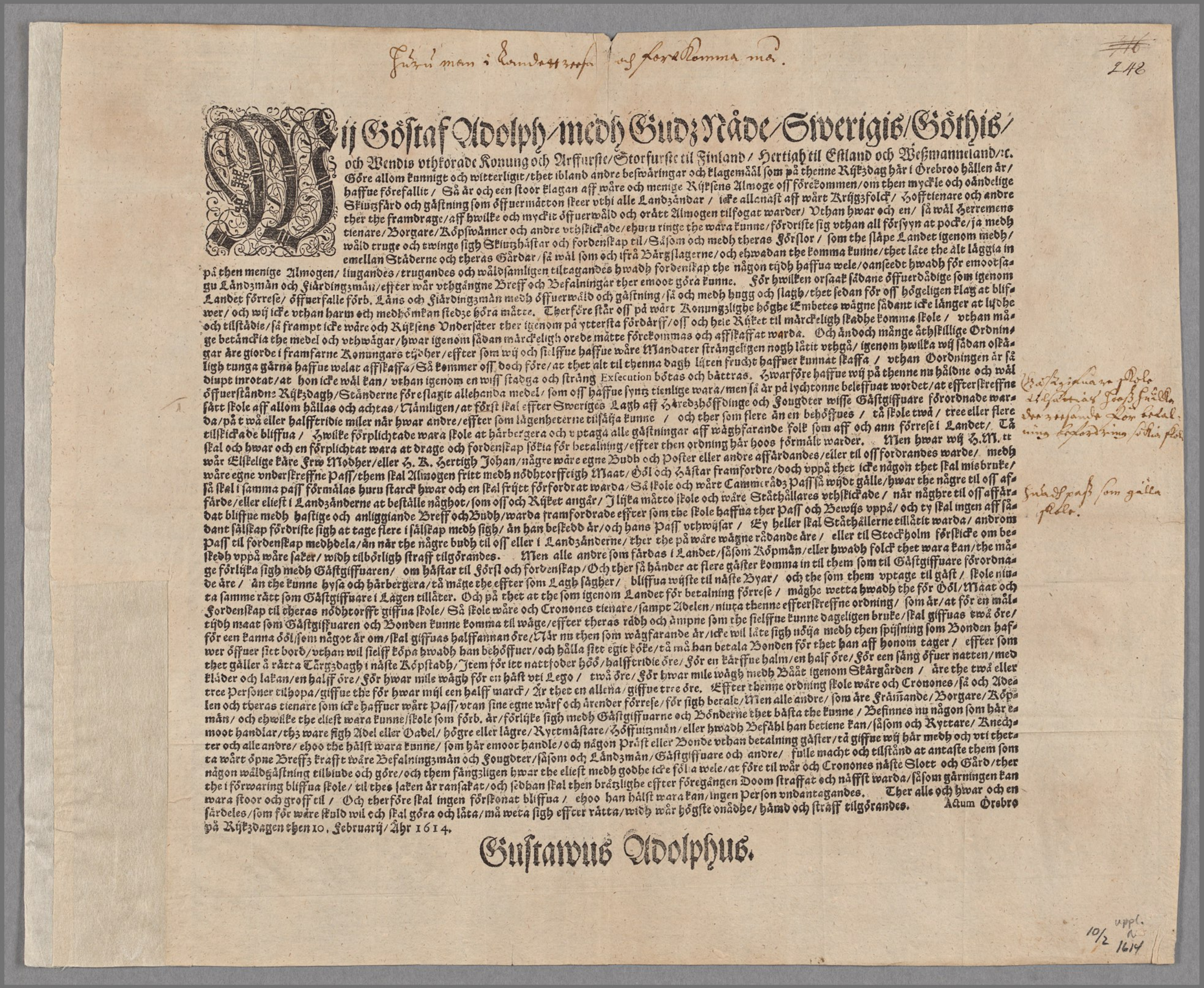
Wij Göstaf Adolph/medh Gudz Nåde/Swerigis/Göthis/
och Wendis vthkorade Konung och Arffurste/Storfurste til Finland/ Hertigh til Estland och Weßmanneland/ etc.
Göre allom kunnigt och witterligit/thet ibland andre beswäringar och klagemåål som på thenne Rijkzdag här i Örebroo hållen är/
haffue förefallit/ Så är och een stoor klagan aff wåre och menige Rijksens Almoge oß förekommen/om then myckle och oändelige
Skiutzfärd och gästning som öffuermåtton skeer vthi alle Landzändar / icke allenast aff wårt Krijgzfolck/ Hoffttienare och andre
...
färdeles/som för wåre skuld wil och skal göra och låta/må weta sigh effter rätta/widh wår högste onådhe/ hämd och straff tilgörandes. Actum Örebro
på Rijkzdagen then 10. Februarij/ Åhr 1614.

Gustawus Adolphus.

SOT // Utbrutna ligg. fol. extra stort format / Kungl. förordningar / Exemplar A

Tillkomstår 1614

Digitaliserad år 2016

National Library of Sweden

Huru man i Landett resa och förekomma må.

~~316~~
242

Wij Göstaf Adolph/medh Gudz Nåde/Swerigis/Göthis/

och Wendis vthkorade Konung och Arffurste/Storfurste til Finland/ Hertigh til Estland och Westmanneland/rc. Göre allom kunnigt och witterligit/thet ibland andre beswäringar och klagemåål som på thenne Rÿkzdag här i Örebroo hållen är/ haffue förefallit/ Så är och een stoor klagan aff wåre och menige Rÿksens Almoge oss förekommen/om then myckle och oändelige Skiutzfärd och gästning som öffuermåtton skeer vthi alle Landzändar / icke allanast aff wårt Krÿgzfolck/ Hofftienare och andre ther the framdrage/aff hwilke och myckit öffuerwåld och orätt Almogen tilfogat warder/ Vthan hwar och en/ så wäl Herremens tienare/Borgare/Köpswänner och andre vthskickade/ehuru ringe the wara kunne/fördriste sig vthan all försyyn at pocke/ja medh wåld truge och twinge sigh Skiutzhästar och fordenskap til/Såsom och medh theras Förslor / som the släpe Landet igenom medh/ emellan Städerne och theras Gårdar/så wäl som och ifrå Bärgslagerne/och ehwadan the komma kunne/thet låte the ålt läggia in på then menige Almogen/ liggandes/trugandes och wåldsamligen tiltagandes hwadh fordenskap the någon tÿdh haffua wele/oanseedt hwadh för emootsagu Ländzmän och Fiärdingzmän/effter wår vthgångne Breff och Befalningar ther emoot göra kunne. För hwilken orsaak sådane öffuerdådige som igenom Landet förrese/ öffuerfalle förb. Läns och Fiärdingzmän medh öffuerwåld och gästning/så och medh hugg och slagh/thet sedan för oss högeligen klag at bliffwer/ och wij icke vthan harm och medhömkan stedze höra måtte. Therföre står oss på wårt Konungzlighe höghe Embetes wägne sådant icke länger at lydhe och tilstädie/så frampt icke wåre och Rÿksens Vndersåter ther igenom på yttersta fördärff/oss och hele Rÿket til märckeligh skadhe komma skole / vthan måge betänckia the medel och vthwägar/hwar igenom sådan märckeligh orede måtte förekommas och affskaffat warda. Och ändoch månge åthskillige Ordningar äre giorde i framfarne Konungars tÿdher/effter som wij och sielffue haffue wåre Mandater strängeligen nogh låtit vthgå/ igenom hwilka wij sådan oskäligh tunga gärna haffue welat affskaffa/Så kommer oss doch före/at thet alt til thenna dagh lÿten frucht haffuer kunnat skaffa / vthan Oordningen är så diupt inrotat/at hon icke wäl kan/ vthan igenom en wiss stadga och sträng Execution bötas och bättras. Hwarföre haffue wij på thenne nu håldne och wäl öffuerståndne Rÿkzdagh/Ständerne före slagit allehanda medel/ som oss haffue syntz tienlige wara/men så är på lychtonne beleffuat wordet/at efterskreffne sätt skole aff allom hållas och achtas/Nämligen/at först skal effter Swериges Lagh aff Häredzhöffdinge och Fougdter wisse Gästgiffuare förordnade warda/på twå eller halfftridie miler när hwar andre/effter som lägenheterne tilsätja kunne / och ther som flere än en behöffues / tå skole twå / tree eller flere tilskickade bliffua / Hwilke förplichtade wara skole at härbergera och vptaga alle gästningar aff wäghfarande folk som aff och ann förrese i Landet/ Tå skal och hwar och en förplichtat wara at drage och fordenskap sökia för betalning/effter then ordning här hoos förmält warder. Men hwar wij H.M.tt wår Elskelige käre Frw Modher/eller H. K. Hertigh Johan/några wåre egne Budh och Poster eller andre affärdandes/eller til oss fordrandes warde/ medh wåre egne vnderskreffne Pass/them skal Almogen fritt medh nödhtorfftigh Maat/Ööl och Hästar framfordre/doch vppå thet icke någon thet skal misbruke/ så skal i samma pass förmålas huru starck hwar och en skal frÿtt förfordrat warda/Så skole och wårt Cammerådz Pass så wÿdt gälle/hwar the några til oss affärde/eller eliest i Landzänderne at beställe någhot/som oss och Rÿket angår/ Ilÿka måtto skole och wåre Ståthållares vthskickade / när någhre til oss affärdat bliffue medh hastige och anliggiande Breff och Budh/warda framfordrade effter som the skole haffua ther Pass och Bewÿs vppå/ och ty skal ingen aff sådant sälskap fördriste sigh at tage flere i sälskap medh sigh/ än han beskedd är/och hans Pass vthwÿsar / Ey heller skal Ståthållerne tillåtit warda/ androm Pass til fordenskap medhdela/än när the några budh til oss eller i Landzänderne/ ther the på wåre wägne rådande äre / eller til Stockholm förskicke om beskedh vppå wåre saker/ widh tilbörligh straff tilgörandes. Men alle andre som färdas i Landet/såsom Köpmän/eller hwadh folck thet wara kan/the måge förlÿka sigh medh Gästgiffuaren/ om hästar til Försl och fordenskap/Och ther så händer at flere gäster komma in til them som til Gästgiffuare förordnade äre / än the kunne hysa och härbergera/tå mätte the effter som Lagh sägher/ bliffua wÿste til näste Byar/ och the som them vptage til gäst/ skole niuta samme rätt som Gästgiffuare i Lägen tillåter. Och på thet at the som igenom Landet för betalning förrese / måghe wetta hwadh the för Ööl/Maat och Fordenskap til theras nödhtorfft giffua skole/ Så skole wåre och Cronones tienare/sampt Adelen/niuta thenne efterskreffne ordning/ som är/at för en måltÿdh maat som Gästgiffuaren och Bonden kunne komma til wäge/effter theras rådh och ämpne som the sielffue kunne dageligen bruke/skal giffuas twå öre/ för een kanna ööl/som något är om/skal giffuas halffannan öre/När nu then som wägfarande är/icke wil låte sigh nöÿa medh then spÿsning som Bonden haffwer öffuer sitt bord/vthan wil sielff köpa hwadh han behöffuer/och hålla sitt egit köke/tå må han betala Bonden för thet han aff honom tager / effter som thet gäller å rätta Tårgzdagh i näste Köpstadh/Item för itt nattfoder höö/halfftridie öre/ För en kärffue halm/en half öre/För een säng öfuer natten/med kläder och lakan/en halff öre/För hwar mile wägh för en häst vti Lego / twå öre/ För hwar mile wägh medh Bååt igenom Skärgården / äre the twå eller tree Personer tilhopa/giffue the för hwar mÿl een halff marck/ Är thet en allena/giffue tree öre. Effter thenne ordning skole wåre och Cronones/så och Adelen och theras tienare som icke haffuer wårt Pass/vtan sine egne wärf och ärender förrese/för sigh betale/Men alle andre/ som äre Främande/Borgare/Köpmän/ och ehwilke the eliest wara kunne/skole som förb. är/förlÿke sigh medh Gästgiffuarne och Bönderne thet båsta the kunne / Befinnes nu någon som här emoot handlar/thz ware sigh Adel eller Oadel/ högre eller lägre/Ryttmästare/Höffuitzmän/eller hwadh Befähl han betiene kan/såsom och Ryttare/ Knechter och alle andre/ ehoo the hälst wara kunne/ som här emoot handle/och någon Präst eller Bonde vthan betalning gäster/tå giffue wij här medh och vti thetta wårt öpne Breffz krafft wåre Befalningzmän och Fougdter/såsom och Ländzmän/Gästgiffuare och andre/ fulle macht och tillstånd at antaste them som någon wåldgästning tilbiude och göre/och them fängzligen hwar the eliest medh godhe icke följa wele/at före til wår och Cronones näste Slott och Gård/ther the i förwaring bliffua skole/ til thes saken är ransakat/och sedhan skal then brätzlighe effter föregången Doom straffat och näffst warda/såsom gärningen kan wara stoor och groff til / Och therföre skal ingen förskonat bliffua / ehoo han hälst wara kan/ingen Person vndantagandes. Ther alle och hwar och en särdeles/som för wåre skuld wil och skal göra och låta/må weta sigh effter rätta/widh wår högste onådhe/ hämd och straff tilgörandes. Actum Örebro på Rÿkzdagen then 10. Februarÿ/Åhr 1614.

Gustawus Adolphus.

Gästgifware skole tillhålla hästar och förespande för betalning befordring söka skole

Huadh pass som gälla skole.

10/2 uppl. 1614

X

b14. r 10 feb.